

////////////////////////////////////

ARCHEOLOGIE NOTA
MET BEPERKTE SAMENSTELLING

VERSLAG VAN RESULTATEN

GENTSE KANAALZONE
LIP RIEME OOST
INRICHTING PARK

////////////////////////////////////

COLOFON

Titel

Archeologienota met beperkte samenstelling. Verslag van resultaten. Gentse Kanaalzone. LIP Rieme Oost. Uitvoeringsdossier inrichting park.

Auteur

Elisabeth Van Besien (OE/ERK/Archeoloog/2019/00031)

Opdrachtgever

VLM Regio West, Vestiging Gent, Virginie Lovelinggebouw, Koningin Maria Hendrikaplein 70 bus 75, 9000 Gent

Projectcodes

2024D181 bureauonderzoek

Erfgoedloket

<https://id.erfgoed.net/archeologie/archeologienotas/29481>

Plaats en datum

Brugge, mei 2024

INHOUD

Colofon	2	
1	Inleiding	4
1.1	Administratieve gegevens	4
1.2	Kader van de werken	5
1.3	Bestaande toestand	7
1.4	Geplande werken	10
1.5	Archeologische voorkennis	12
2	Bureauonderzoek	13
2.1	Onderzoeksopdracht	13
2.2	Werkwijze	13
2.3	Resultaten	14
2.3.1	Algemene situering	14
2.3.2	Archeologische situering	24
2.4	Impactanalyse	27
2.5	Synthese en gemotiveerde verwachting	27
3	Bibliografie	29
4	Lijst van figuren.....	30
5	Lijst van bijlagen	30

1 INLEIDING

1.1 ADMINISTRATIEVE GEGEVENS

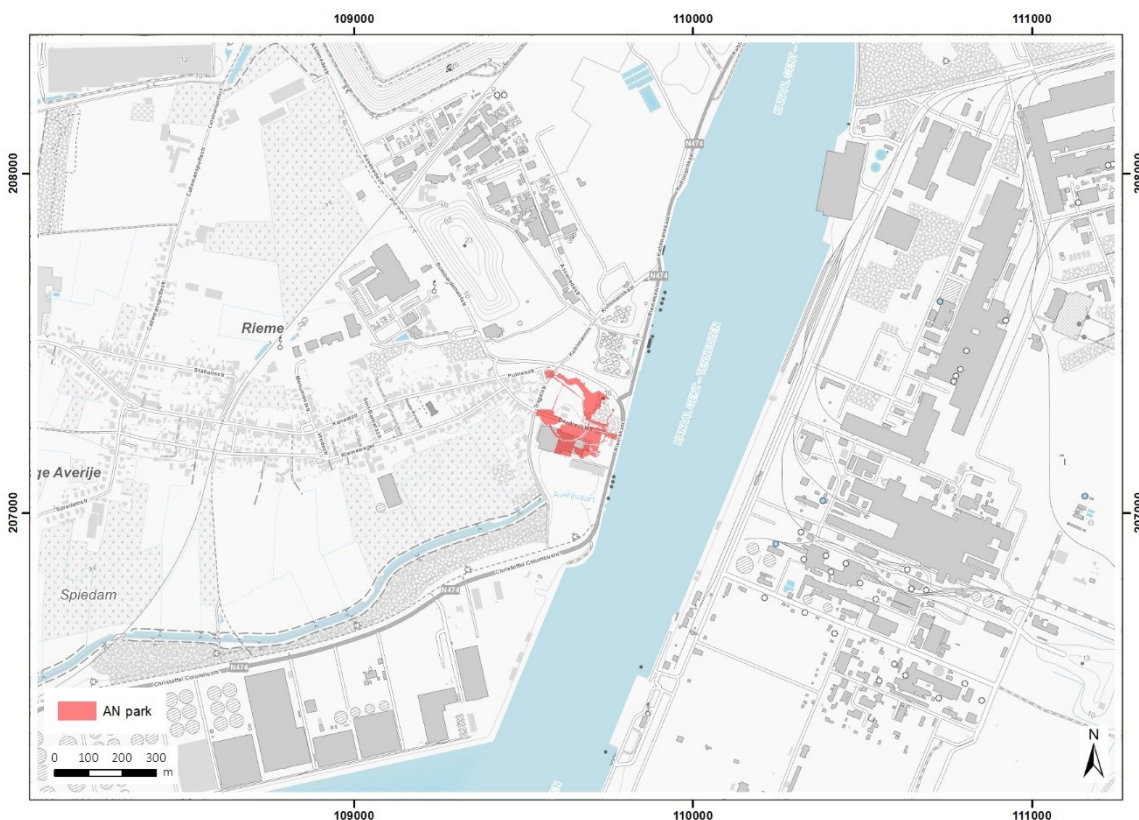
Projectcodes	2024D181		
Wettelijk depot	VLM – D/2016/6375/3		
Auteur	Elisabeth Van Besien (OE/ERK/Archeoloog/2019/00031)		
Locatie projectgebied	Het noordelijk deel van het project ligt op het grondgebied van de gemeente Lievegem, het zuidelijk deel ligt op het grondgebied van de Stad Gent. Het projectgebied ligt tussen de Tragelstraat, Bombardementstraat en Riemkaai.		
Lambertcoördinaten	X _{min} : 109536,7 m	X _{max} : 109777 m	
	Y _{min} : 207158,2 m	Y _{max} : 207421,6 m	
Kadaster	Gent 14 ^{de} afdeling sectie X percelen 69g4, 69t4, 69x4, 84x 84y		
Opp. betrokken percelen	4.8367 m ²		
Opp. bodemingreep	ca. 2.100 m ²		

1.2 KADER VAN DE WERKEN

Het projectgebied ligt in de Gentse Kanaalzone. De bedrijfssite van de steenfabriek van Wienerberger werd aangekocht met het oog op de inrichting van een bufferend publiek-privaatpark binnen het koppelingsgebied Rieme-Oost. De sloop van de fabriek¹ en de onthardingswerken zijn reeds binnen een eerder uitvoeringsdossier uitgevoerd. In dit dossier wordt de inrichting van het park behandeld.

De totale oppervlakte van de vergunningsplichtige ingreep in de bodem beslaat meer dan 1000 m² en de totale oppervlakte van de kadastrale percelen waarop de vergunning betrekking heeft, bedraagt meer dan 3000 m². Volgens art. 5.4.1 van het Onroerenderfgoeddecreet is de opmaak en melding van een archeologienota voorafgaand aan het aanvragen van een omgevingsvergunning voor stedenbouwkundige handelingen verplicht.

1 Situering van het projectgebied op Cartoweb © AIV+VLM.

¹ Zie ook AN 17273 en <https://loket.onroerenderfgoed.be/archeologie/notas/notas/17273>

Het projectgebied overlapt voor de helft met het gebied behandeld in de archeologienota Vooronderzoek Gent Rieme Oost - afbraak fabriek². De randen grenzen aan het gebied behandeld in Vooronderzoek Evergem Bombardementstraat³, Vooronderzoek Gent Gent Havengebied⁴ en Vooronderzoek Evergem Kanaalstraat⁵. Uit de vooronderzoeken volgde ofwel geen maatregelen of een uitgesteld traject.

2 Het projectgebied gesitueerd ten opzichte van reeds opgemaakte archeologienota's © AIV+VLM.

2 <https://loket.onroerendergoed.be/archeologie/notas/notas/17273>

3 <https://loket.onroerendergoed.be/archeologie/notas/notas/1999>

4 <https://loket.onroerendergoed.be/archeologie/notas/notas/28370>

5 <https://loket.onroerendergoed.be/archeologie/notas/notas/11293>

1.3 BESTAANDE TOESTAND

Het projectgebied bestaat uit een braakliggende terrein aan beide kanten van de opgebroken Dordrechtstraat. Ten noorden van de Dordrechtstraat behoorde het terrein tot NV Total. Op twee loods en na stond er geen bebouwing. Halverwege de westzijde van de ophoging langs het kanaal ligt een bunker. De bunker is gekanteld, de oorzaak is onduidelijk.⁶

Ten zuiden van de Dordrechtstaart stond tot voor kort een afdeling van de Wienerbergfabriek. Ter voorbereiding van voorliggend uitvoeringsdossier werden reeds sloop- en onthardingswerken uitgevoerd in 2022, 2023 en begin 2024. Alle bestaande bebouwing en verharding werden met fundering en eventuele kelders verwijderd. Een deel van de site werd in 2022 ook al bebost.

3 Luchtfoto 2021 voor sloop fabrieksgebouw © AIV.

⁶ Zie verslag terreinbezoek in bijlage.

4 Meest recente luchtfoto voor opstart onthardingsdossier © AIV.

5 Zicht op de voormalige Dordechtstraat met rechts het terrein waar de fabriek stond.

////////////////////////////////////

1.4 GEPLANDE WERKEN

Concreet worden onderstaande werken gepland:

- Voorbereidende werken:
 - Verplanten van jonge waardevolle inheemse bomen en opslag
 - Rooien bomen
 - Punctuele opbraak (delen trap waar een nieuwe komt, stukje baan ter hoogte van de aansluiting op de Riemekaai, ...)
- Reliëfwijzigingen:

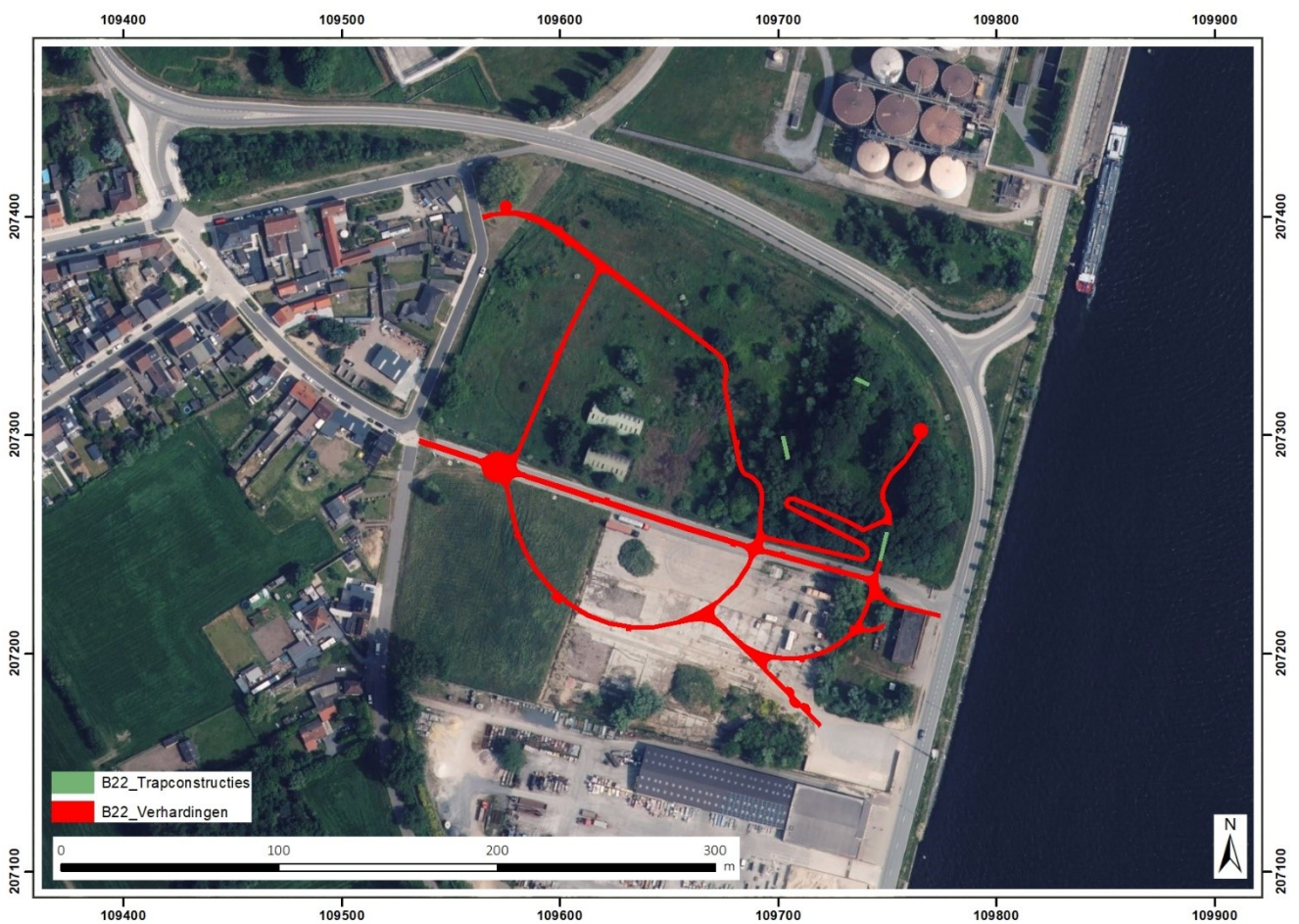
Het terrein in het noorden wordt aangevuld met grond in functie van de realisatie van een grotere visuele en geluidsbuffering, een betere toegankelijkheid, het verhogen van de veiligheid van de bestaande heuvel, het aanbieden van een uitdagend traject voor off-roadfietsen en het verbeteren van de groeikansen van het plantmateriaal. Om de aansluiting van paden en de plaatsing van nieuwe trapconstructies mogelijk te maken wordt punctueel beperkt afgegraven.

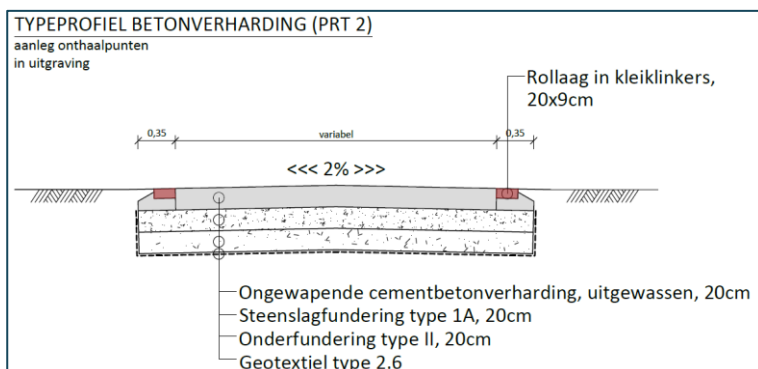
7 De geplande reliëfwijziging op de meest recente orthofoto © AIV+VLM.

- Aanleg verhardingen

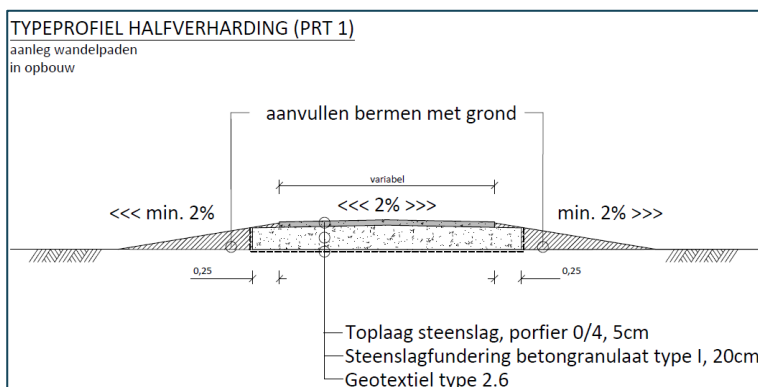
- aanleg onthaalzones in uitgewassen beton (incl. fundering) + rand in kleiklinkers: 126 m² verdeeld over de voormalige Dordrechtstraat en aan de Puinenstraat (ronde zones op bovenstaande figuur)
- aanleg pad in betonverharding in uitgraving – 2m breed: 93 m² doorheen het park
- aanleg paden in halfverharding in opbouw – 2m breed: 2.600 m²
- aanleg uitkijkpunt in halfverharding (incl. fundering) + rand in kleiklinkers: 37m²
- vernieuwen bestaande trapconstructies + aanleg nieuwe

8 De geplande verhardingen op de meest recente orthofoto © AIV+VLM.

9 Typeprofiel betonverharding voor aanleg onthaalpunten in uitgraving.

10 Typeprofiel aanleg wandelpaden in halfverharding in opbouw.

- Allerhande werken
 - In situ bewaren van een schuilbunker: de bunker zal worden afgesloten en dan worden ingegraven.
 - Plaatsen spelelementen, zitelementen en ondersteunende recreatieve infrastructuurelementen
- Groenaanleg
 - Aanleg nieuw inheems bos (1,8 ha)
 - Beperkte aanplant hoogstambomen (10 stuks) + pootmateriaal (50 stuks)
 - Aanplanten van kleine kloempen (groepen van 10 stuks bosgoed) (175 stuks)

1.5 ARCHEOLOGISCHE VOORKENNIS

Voor het projectgebied is er geen archeologische voorkennis.

2 BUREAUONDERZOEK

2.1 ONDERZOEKSOPDRACHT

Het bureauonderzoek heeft tot doel om op basis van bestaande bronnen informatie te verzamelen over de mogelijke aan- of afwezigheid van een archeologische site binnen het projectgebied, de karakteristieken en bewaringstoestand ervan, de relatie met het landschap, de waarde ervan en de wijze waarop met het projectgebied moet omgegaan worden bij de geplande bodemingrepen.

2.2 WERKWIJZE

Het assessment van deze archeologienota met beperkte samenstelling bleef beperkt en is voornamelijk toegespitst op de ontwikkelingen die bepalend waren voor de huidige toestand van het terrein. De algemene situering is grotendeels overgenomen uit het rapport opgemaakt in functie van het landinrichtingsproject⁷ zoals ook opgenomen in de archeologienota⁸ opgemaakt in functie van de afbraak van de fabriek en de informatie opgenomen in het verslag van het terreinbezoek aan de bunker door de Dienst Stadsarcheologie Gent (zie ook bijlage).

Verder werd ook gebruik gemaakt van de informatie die terug te vinden is op de website van het Agentschap Onroerend Erfgoed en het historische kaartmateriaal te vinden op de verschillende geoportalen van de Vlaamse Overheid. De stand van zaken van de archeologische kennis van het projectgebied is gebaseerd op de gegevens beschikbaar in de Centrale archeologische inventaris.

⁷ De Brabander e.a. 2019: 15-20.

⁸ <https://loket.onroenderfgoed.be/archeologie/notas/notas/17273>

2.3 RESULTATEN

2.3.1 Algemene situering

Het projectgebied ligt op het grondgebied van de stad Gent maar historisch en geografisch gezien hoort het eigenlijk bij Rieme, een dorp op het grondgebied van Ertvelde zelf deelgemeente van Evergem. Het koppelingsgebied Rieme-Oost vormt de verbinding tussen Rieme en de Gentse haven en ligt net ten westen van het kanaal Gent-Terneuzen.

De streek ten noorden van Gent wordt in geologische termen de Vlaamse Vallei genoemd. Na de laatste ijstijd vulde een laatste deklaag de Vlaamse Vallei en zijn rivieren met vooral zandige sedimenten volledig op. De wind had vrij spel op het losliggende zand. Er ontstonden aan het oppervlak zandige ruggen die 1 tot 4 meter boven de omgeving uitstaken. De ontwatering werd sterk gehinderd door deze zandophopingen en de rivieren zochten andere uitwegen. Het landschap werd voltooid door insnijding van het huidige definitieve rivierstelsel.

Vanaf 2000 v. Chr. werden in zandig Vlaanderen grote percelen ontbost en in cultuur genomen. Wanneer ze na korte tijd uitgeput waren, werden ze verlaten en door heide overwoekerd. Op een zandrug in de Vlaamse Vallei, gaande van Stekene tot Eeklo, legden de Romeinen de Antwerpse Heerweg aan. Het gebied dat later Ertvelde en Kluizen zou genoemd worden en dat door de Antwerpse Heerweg werd doorkruist bleef tot in de 12e eeuw woeste heidegrond. Rieme ontstaat op de kruising van de Antwerpse heerweg en de Sassevaart. De Sassevaart wordt aangelegd midden de 16de eeuw en vormt een economisch belangrijke verbinding tussen de binnenhaven van Gent en de Westerschelde (Antwerpen). In het dorp Rieme kon een overzet genomen worden naar de andere kant van de vaart.⁹ Op de Ferrariskaart is de overzetplaats aangegeven. De Sassevaart loopt dan nog in haar oude bedding.

⁹ <https://inventaris.onroerenderfgoed.be/themas/14174> en <https://nl.wikipedia.org/wiki/Rieme>

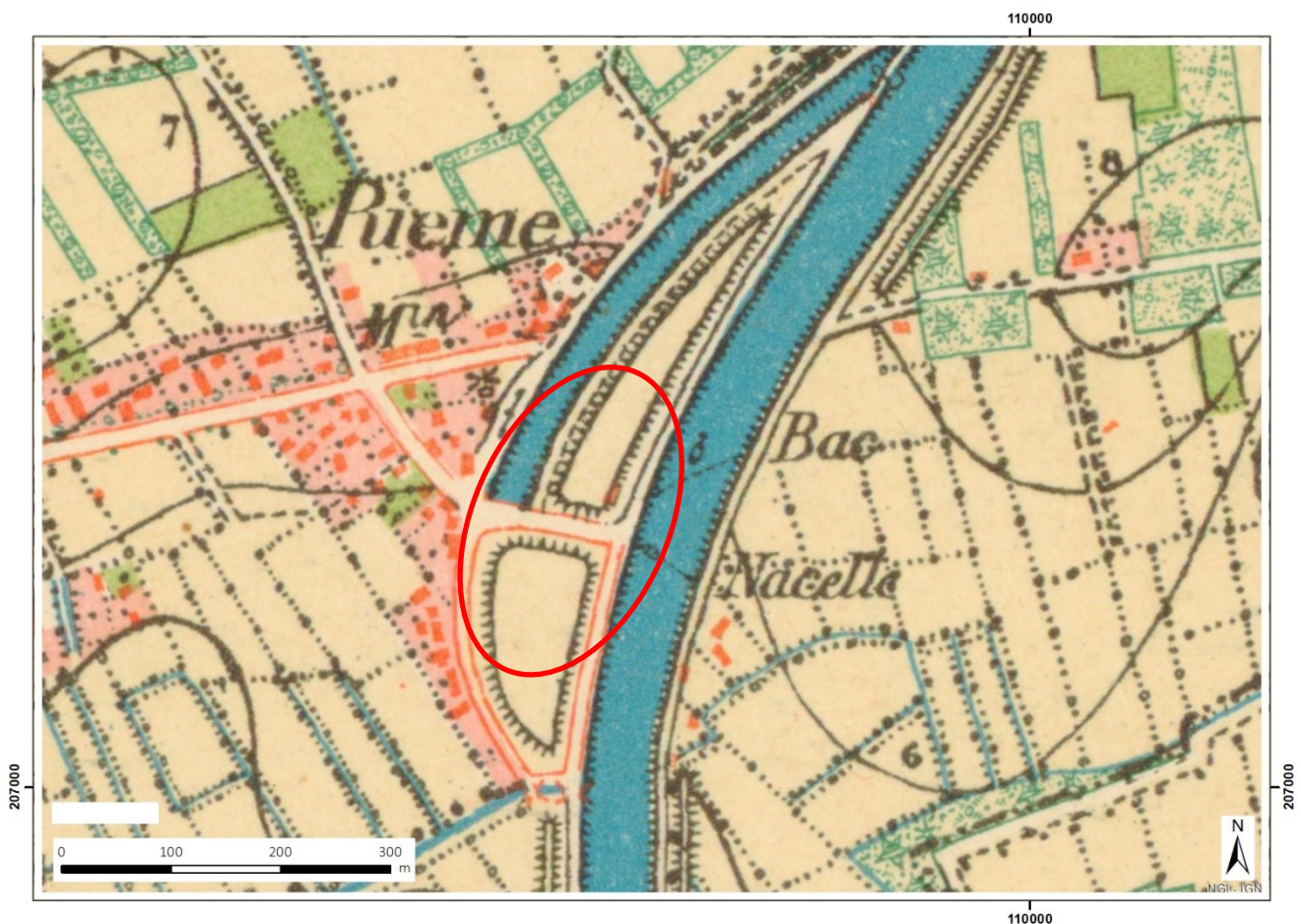

11 Rieme op de Ferrariskaart met aanduiding van de overzet © AIV+VLM.

Aan het begin van de 19de eeuw ligt de Sassevaart er verwaarloosd bij en is het niet veel meer dan een slijkerige geul. Na de hereniging van de Zuidelijke en Noordelijke Nederlanden, worden plannen gemaakt om de oude Sassevaart te hergraven en vanuit Sas van Gent in een rechte lijn door te trekken naar de Margarethapolder aan de Westerschelde niet ver van Terneuzen. Het nieuwe kanaal moet zeeschepen tot in Gent brengen. Tussen Gent en Sas van Gent wordt het kanaal in de oude bedding van de Sassevaart gegraven. Vanaf 1825 starten de werken en in 1827 wordt het voltooide kanaal Gent-Terneuzen plechtig ingehuldigd.¹⁰

¹⁰ Honderdvijftig jaar 1977: 10-11.

Al na vijftig jaar is er nood aan een eerste verruiming van het kanaal. Het hele kanaal wordt tussen 1874 en 1882 verdiept en verbreedt en hinderlijke bochten zoals in Rieme worden afgesneden.¹¹ Aanvankelijk blijft nog een deel van oude Sassevaart liggen maar geleidelijk aan wordt het hele terrein opgehoogd en aangevuld met grond afkomstig van de verruiming van het kanaal met dwars erdoorheen de Dordrechtstraat die leidt naar de overzet. Het verloop van de Tragelweg net ten westen van het projectgebied, verwijst nog steeds naar de vroeger trekweg langs de vaart.

12 Het projectgebied aangeduid op de topokaart van 1873 © AIV+VLM.

Door de ligging aan het Kanaal Gent-Terneuzen en met een station op de lijn Gent-Terneuzen, is Rieme in de 19de eeuw al snel een handelscentrum van vooral asse, kalk en scheikundige meststoffen. De grote uitbouw start met de oprichting van het bedrijf Kuhlmann, een fabriek van zwavelzuur en superfosfaten, in 1911. In 1913 besluit

11 Honderdvijftig jaar 1977: 10-12.

de Compagnie des Produits du Naphte, een petroleumraffinaderij op te richten in Rieme. De bouwwerken starten nog hetzelfde jaar maar worden tijdens de Eerste Wereldoorlog noodgedwongen stil gelegd.¹²

Aan het begin van WOI wordt Rieme en omgeving bij de chaotische terugtocht uit Antwerpen overspoeld met vluchtende soldaten en burgers. Hevige strijd wordt in de eerste fase van de oorlog hier niet gevoerd. De industriële installaties langs het kanaal worden door de Duitse legerleiding opgeëist en werken vanaf dan voor de Duitse oorlogsmachine. De Duitsers bouwen tussen Knokke en Vrasene langs de grens met Nederland, een verdedigingslinie met bunkers uit, de Hollandstellung. De Duitse legerleiding ging uit van strategische inundaties van de Moervaartvallei in het geval van een geallieerde invasie uit het noorden. Om de Hollandstellung zelf is geen strijd gevoerd. Gedurende de laatste dagen van de oorlog werd wel gevochten tussen de bevrijdende Belgische troepen en de Duitse eenheden die zich langs de oostelijke kanaaloever hadden ingegraven.¹³ Ook in Rieme worden bunkers van de Hollandstellung gebouwd. Er waren bunkers op de Riemsesteenweg, de Callemansputtenstraat en de Bombardementstraat waar de linie aansloot op het kanaal Gent-Terneuzen. Op basis van een inventaris uit 1935 worden in Rieme vier bunkers gesitueerd. Hun exacte locatie blijft tot op de dag van vandaag ongekend.¹⁴

Onmiddellijk na de eerste wereldoorlog worden de bouwwerken aan de petroleumraffinaderij ten noorden van het projectgebied voortgezet.¹⁵ In Rieme komt een van de grootste olieverwerkende bedrijven van het land. Op een overzichtsfoto uit 1923 is niet alleen de fabriek te zien maar ook de directeurswoningen die op de zandheuvelds langs het kanaal ten noorden van de Dordrechtstraat binnen het projectgebied worden gebouwd.

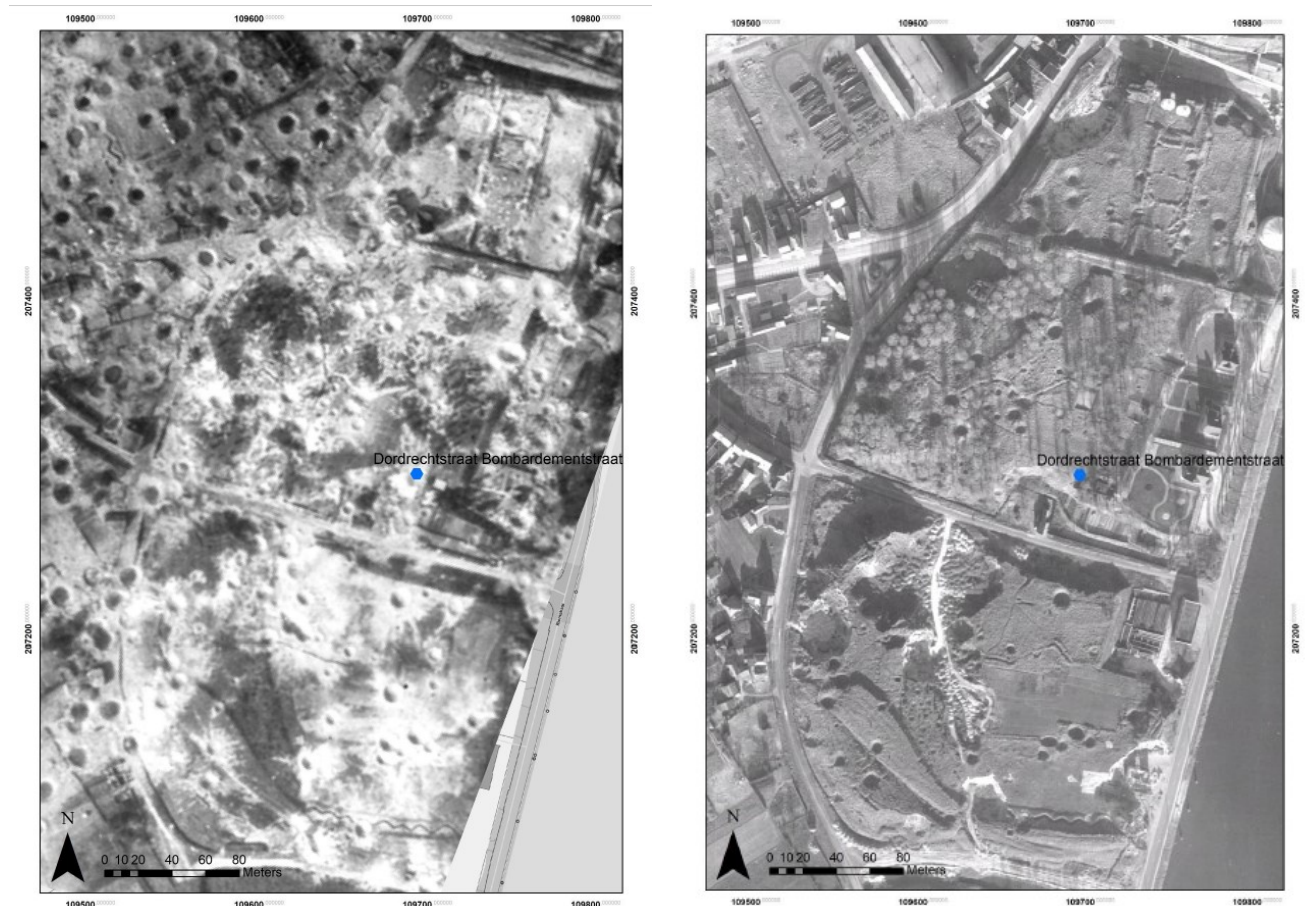
¹² Ryckaert 2013 en <https://inventaris.onroerenderfgoed.be/themas/14>

¹³ Pieters 2017: 29 -32.

¹⁴ <https://www.bunkergordel.be/14.017i-%20Interne%20Inventarisatie%20Hollandstellung%20-%20Ertvelde.html>

¹⁵ Decavele , De Herdt en Decorte 1976: 236.

werd met de grond gelijk gemaakt. Ook wat er nog van de fabriek overeind stond inclusief de directeurswoningen in het projectgebied, werd volledig vernield. 5 mensen lieten bij de bombardementen het leven.¹⁷ Op een luchtfoto uit 1944 is het totaal verwoeste gebied te zien.

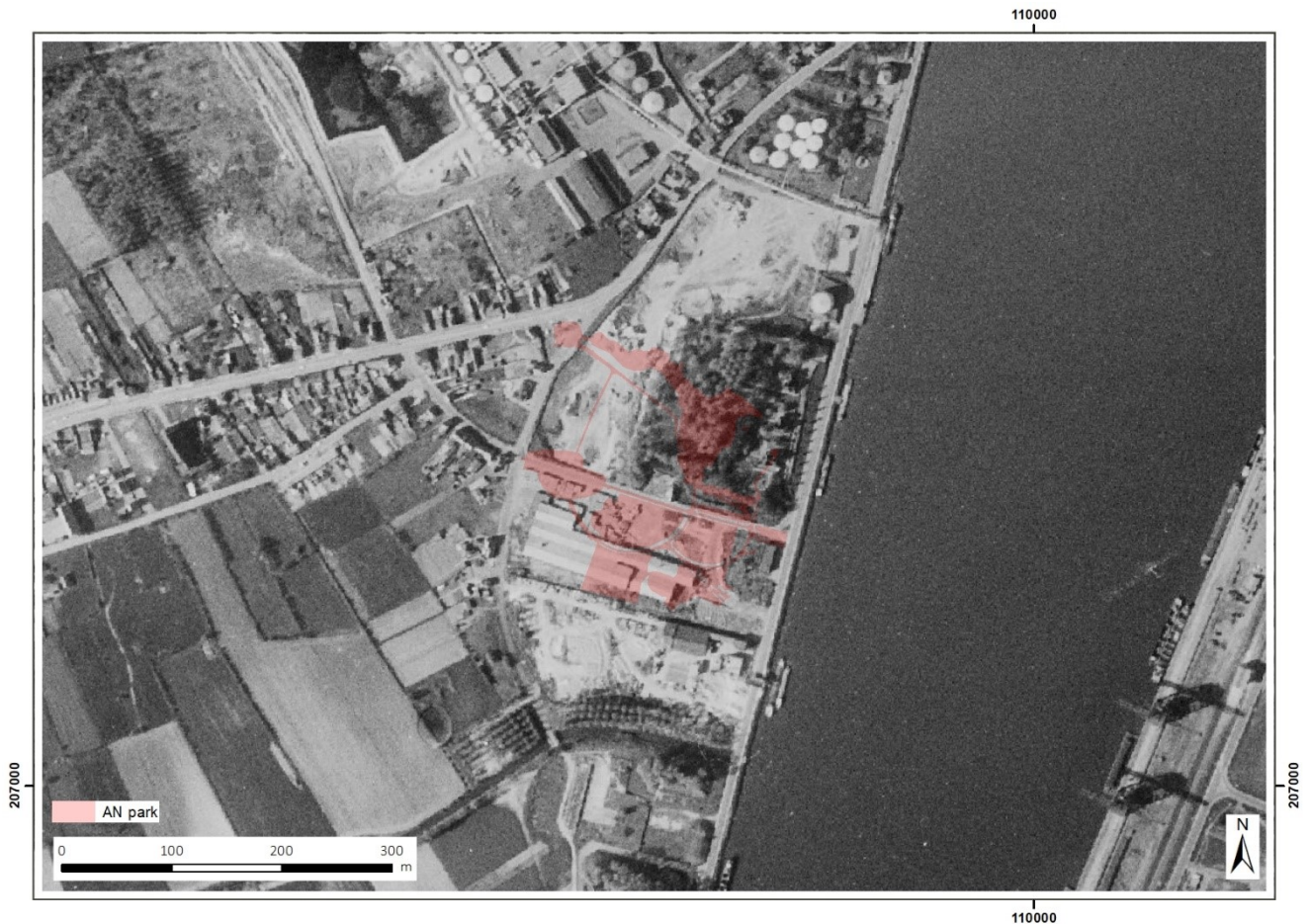

14 Luchtfoto van 23 augustus 1944 en 30 november 1957 met aanduiding van de bunker (overgenomen uit Antheunis G. en Van Hollebeeke Y. 2023 fig. 5 en 6).

Tien jaar later in 1957 is de heropbouw al gestart maar er blijven nog duidelijke bomkraters te zien. Op de gronden ten noorden van de Dordrechtstraat zijn op de heuvels langs het kanaal nieuwe villa's gebouwd. In 1966 wordt de steenfabriek Desimpel (het latere Wienerberge) op het terrein ten zuiden van de Dordrechtstraat in gebruik genomen.

¹⁷ Oa. De tweede wereldoorlog in Ertvelde en Rieme. <https://inventaris.onroerendergoed.be/themas/14174>

Op de luchtfoto uit 1971 is de steenfabriek duidelijk te zien. De fabriek bleef lange tijd actief tot door bestemmingswijzigingen en verlopen milieuvergunningen, de uitbating hier niet langer kon.

15 Het projectgebied geprojecteerd op de luchtfoto van 1971 © AIV+VLM.

Uiteindelijk werden in 2017 de fabriek en buitenterreinen aangekocht via de lokale grondenbank Gentse Kanaalzone. De villa's langs het kanaal zijn dan al afgebroken. Op twee loodsen na is het terrein de afgelopen jaren grotendeels braak gebleven.

In 2019 werd de Bombardementstraat net ten noorden van het projectgebied aangelegd.

////////////////////////////////////

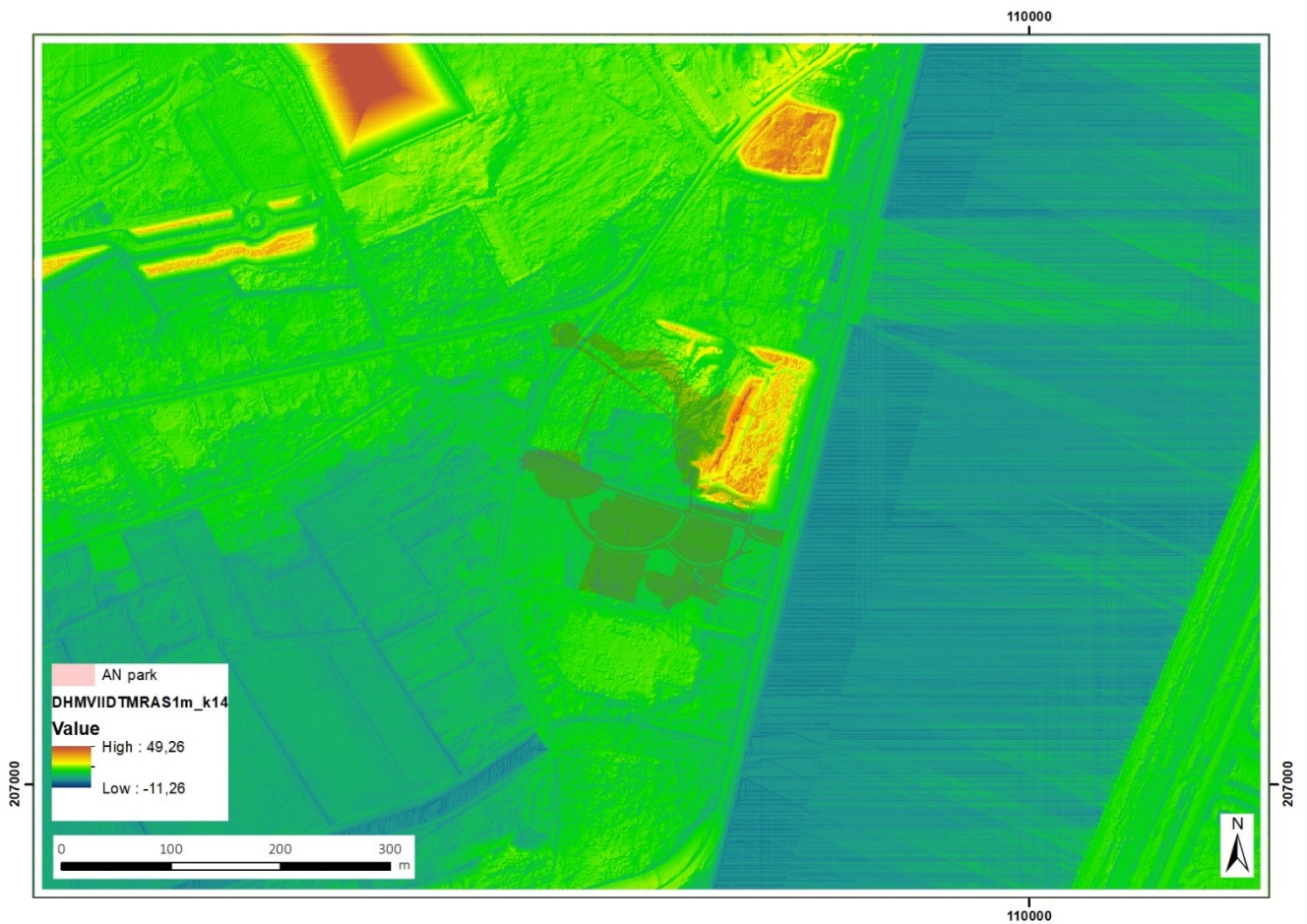

16 Het projectgebied geprojecteerd op de luchtfoto van 2019 © AIV+VLM.

[illegible]

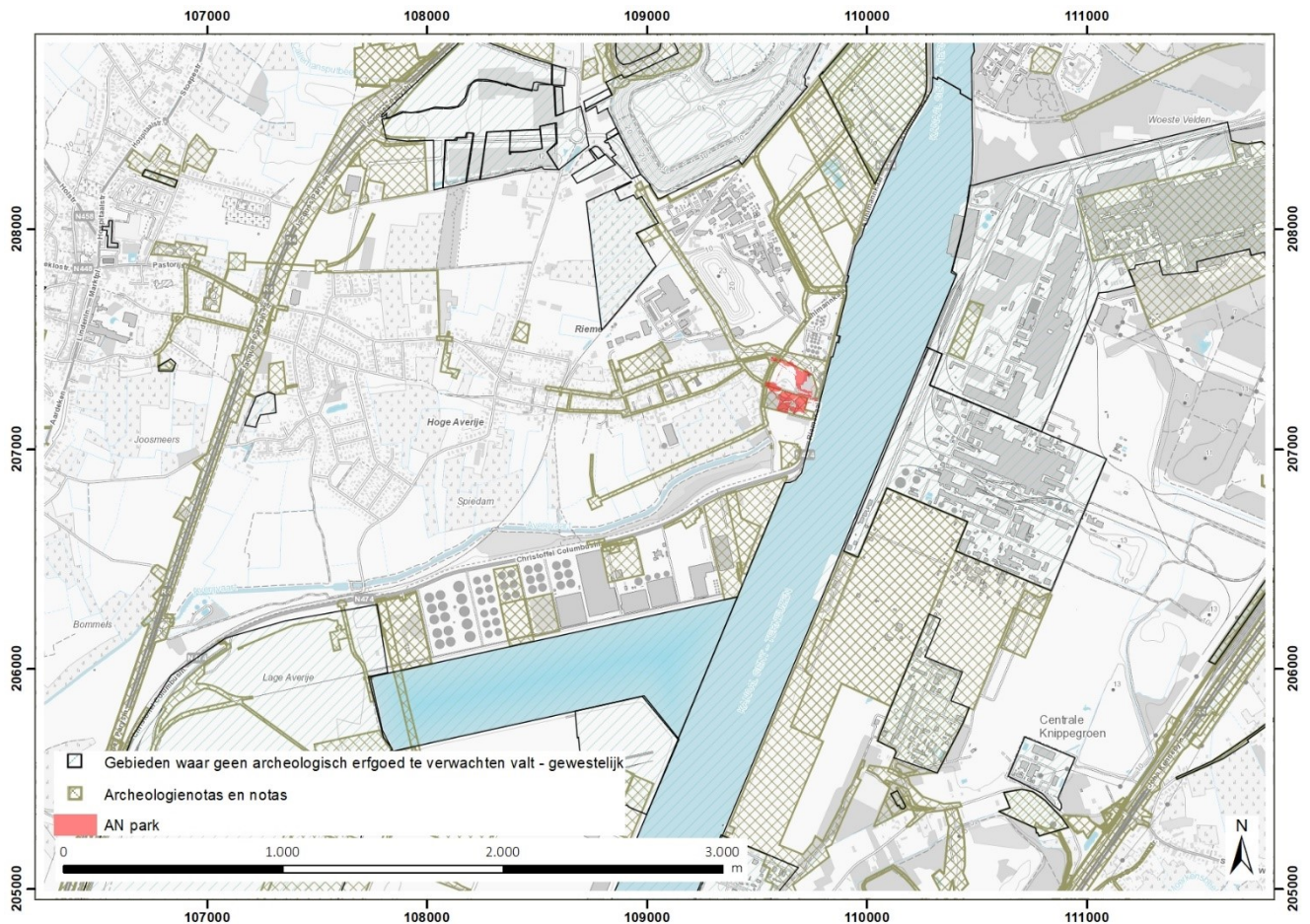
Op het digitaal hoogtemodel valt de ophoging afkomstig van de rechte trekking van het kanaal op.

18 Het projectgebied geprojecteerd op het digitaal hoogtemodel © AIV+VLM.

////////////////////////////////////

2.3.2 Archeologische situering

19 Overzicht van de archeologienota's en zones waar geen archeologisch erfgoed wordt verwacht rond het projectgebied © AIV+VLM.

De dichtstbijzijnde CAI locatie 981340¹⁸ gaat terug op een archeologisch vooronderzoek, hierbij zijn uiteindelijk enkele perceelsgreppels uit de 19de eeuw en bomkraters uit WOII aangetroffen.

De meeste CAI locaties situeren zich op de zandrug die ten noordwesten van het projectgebied loopt. O.a. 150333¹⁹ waar een archeologisch vooronderzoek werd uitgevoerd in 2009 naar aanleiding van een uitbreiding van het industriegebied. Er werden in totaal 24 kolenbranderskuilen aangetroffen, waarvan geen datering gekend is. Daarnaast werd een waterput aangetroffen die ten vroegste post-middeleeuws is, maar mogelijks recenter. Tot slot werden een tweetal grachten aangetroffen die op basis van het aangetroffen aardewerk in de

¹⁸ <https://inventaris.onroerenderfgoed.be/waarnemingsobjecten/981340>

¹⁹ <https://inventaris.onroerenderfgoed.be/waarnemingsobjecten/150333>

late middeleeuwen(13de – 14de eeuw) gedateerd kunnen worden. Er werd geen vervolgonderzoek geadviseerd, en de omliggende zone werd intussen opgenomen als een gebied waar geen archeologisch erfgoed te verwachten is.

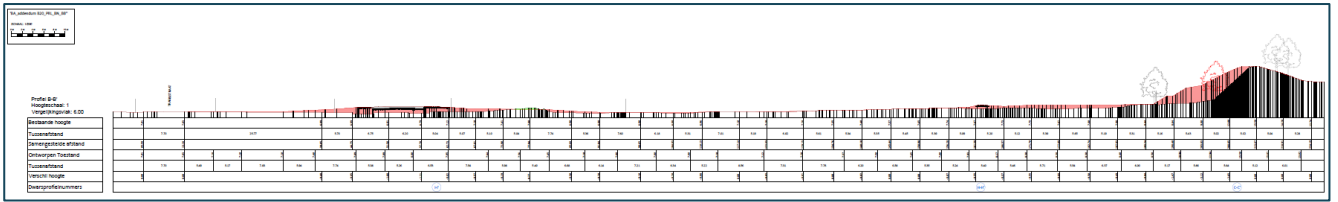
Ten zuidwesten van het projectgebied ligt de locatie 1856²⁰ die terug gaat op een grootschalig preventief onderzoek in het kader van de aanleg van het Kluizendok. Het oudste aangetroffen materiaal dateert uit het vroeg-neolithicum. Het gaat om een verzameling van een 80-tal lithische artefacten waaronder pijlpunten, een gepolijste bijl en een bandkeramische dissel in miccahoudende zandsteen. Ook werden enkele lithische artefacten uit het mesolithicum aangetroffen. Weliswaar werden er geen duidelijke concentraties van materiaal vastgesteld. Daarnaast zijn drie bewoningskernen met afzonderlijke erven aangetroffen, die konden worden gedateerd in de midden-Romeinse tijd. En verspreid over het terrein, zijn verschillende kolenbranderskuilen/houtskoolmeilers uit de volle middeleeuwen gedocumenteerd.

²⁰ <https://inventaris.onroerenderfgoed.be/waarnemingsobjecten/1856>

2.4 IMPACTANALYSE

Er wordt maximaal in ophoging gewerkt gezien de historische vervuiling van de Totalsite en omdat na de ontharding van de oude steenfabriek het huidige maaiveld nog niet opnieuw met grond werd aangevuld.

Het noordelijk deel van het projectgebied wordt opgehoogd aansluitend op de bestaande ophoging. De ophoging gebeurt bovenop het maaiveld.

21 Lengteprofiel van de Tragelstraat naar de Bombardementstraat doorheen de ophoging (BA_addendum B20_PRL_BN_BB).

Het zuidelijke deel wordt waar nodig aangevuld na de reeds uitgevoerde saneringswerken. Enkel ter hoogte van de onthaalzones en op bepaalde aansluitingen en voor het verwijderen van trapconstructies zal er beperkt gegraven worden.

De aanvoer en verwerking van de aangevoerde grond gebeurt allemaal in reeds verstoorde of opgehoogde gronden.

De bunker wordt afgesloten en in situ bewaard.

Algemeen is er dus weinig tot geen impact op het bodemarchief.

2.5 SYNTHESE EN GEMOTIVEERDE VERWACHTING

De confrontatie van de geplande werken met een beperkt aantal doorslaggevende aspecten uit de inschatting van de archeologische waarde van het onderzochte gebied, toonde aan dat de toekomstige werken met hoge waarschijnlijkheid geen verstoring zullen veroorzaken aan het eventueel aanwezige archeologische erfgoed.

Er wordt maximaal in ophoging gewerkt gezien de historische vervuiling van de Totalsite en omdat na de ontharding van de oude steenfabriek het huidige maaiveld nog niet opnieuw met grond werd aangevuld. Uitgravingen blijven beperkt, aanvoer en verwerking van de aangevoerde grond gebeurt allemaal in reeds verstoorde of opgehoogde gronden. De bunker wordt afgesloten en in situ bewaard. Algemeen is er dus weinig tot geen impact op het bodemarchief.

Gezien de voorgeschiedenis van het projectgebied, is het bovendien onwaarschijnlijk dat hier nog veel sporen zullen worden aangetroffen. Op de bodemkaart is het volledige projectgebied ingekleurd als ON: bodems op opgehoogde terreinen. Het terrein ligt tussen de oude Sassenvaart en het kanaal Gent-Terneuzen en werd na het in onbruik raken van de Sassevaart opgehoogd en zwaar gebombardeerd tijdens WOII. Recent werd het terrein ten zuiden van de nu opgebroken Dordrechtstraat bijna volledig onthard en gesaneerd.

Op basis hiervan kan met hoge waarschijnlijkheid aangetoond worden dat verder onderzoek van het terrein in het kader van de geplande werken niet zou leiden tot nuttige kenniswinst.

3 BIBLIOGRAFIE

Agentschap Onroerend Erfgoed: <https://geo.onroenderfgoed.be/>

Agentschap Onroerend Erfgoed: <https://cai.onroenderfgoed.be/>

Cartesius

Databank Ondergrond Vlaanderen: <https://dov.vlaanderen.be/dovweb/html/services.html>

Agentschap Onroerend Erfgoed: <https://geo.onroenderfgoed.be/>

CAI online: <https://cai.onroenderfgoed.be/>

DOV: Databank Ondergrond Vlaanderen: <https://dov.vlaanderen.be/dovweb/html/services.html>

Antheunis G. en Van Hollebeeke Y. (2023) Bunker Dordrechtstraat-Bombardementstraat, niet gepubliceerd verslag plaatsbezoek Departement Stedelijke Ontwikkeling – Dienst Monumentenzorg en Stadsarcheologie Gent – Team Stadsarcheologie.

Decavele J., De Herdt R. en Decorte N. (1976) Gent op de wateren en naar de zee.

De Brabander e.a. (2019) Landinrichting. Gentse kanaalzone. Koppelingsgebieden – fase 1. Rieme-oost. Eindvoorstel landinrichtingsplan versie 2.1, VLM Regio West, intern rapport.

De Smaele B. (2016) Historisch onderzoek. Rieme. Verbindingsweg industrieterrein Rieme Noord naar N474, ADEDE rapport.

De Smaele B. en Hadewijch P. (2019) Onderzoek Rieme, Kanaalstraat - Riemeweg, Verslag van resultaten, Hembyse Archeologie. <https://loket.onroerenderfgoed.be/archeologie/notas/archeologienotas/11293>

Honderdvijftig jaar (1977) Honderdvijftig jaar Kanaal Gent-Terneuzen, Equipe 12, 8-

Pieters H. (2017) Archeologienota Bombardementstraat/Puinenstraat te Rieme (Oost-Vlaanderen), ADEDE Archeologisch rapport 127. <https://loket.onroerenderfgoed.be/archeologie/notas/archeologienotas/1999>

Ryckaert P. (2013) Wandeltocht “door en rond” Rieme, niet gepubliceerde info.

4 LIJST VAN FIGUREN

1	Situering van het projectgebied op Cartoweb © AIV+VLM.	5
2	Het projectgebied gesitueerd ten opzichte van reeds opgemaakte archeologienota's © AIV+VLM.	6
3	Luchtfoto 2021 voor sloop fabrieksgebouw © AIV.	7
4	Meest recente luchtfoto voor opstart onthardingsdossier © AIV.	8
5	Zicht op de voormalige Dordechtstraat met rechts het terrein waar de fabriek stond.	8
6	De bunker aan de westzijde van de ophoging.	9
7	De geplande reliëfwijziging op de meest recente orthofoto © AIV+VLM.	10
8	De geplande verhardingen op de meest recente orthofoto © AIV+VLM.	11
9	Typeprofiel betonverharding voor aanleg onthaalpunten in uitgraving.	12
10	Typeprofiel aanleg wandelpaden in halfverharding in opbouw.	12
11	Rieme op de Ferrariskaart met aanduiding van de overzet © AIV+VLM.	15
12	Het projectgebied aangeduid op de topokaart van 1873 © AIV+VLM.	16
13	Purfina met de directeurswoning op de voorgrond ter hoogte van het projectgebied op een luchtfoto uit 1923 © Repro JSA.	18
14	Luchtfoto van 23 augustus 1944 en 30 november 1957 met aanduiding van de bunker (overgenomen uit Antheunis G. en Van Hollebeeke Y. 2023 fig. 5 en 6).	19
15	Het projectgebied geprojecteerd op de luchtfoto van 1971 © AIV+VLM.	20
16	Het projectgebied geprojecteerd op de luchtfoto van 2019 © AIV+VLM.	21
17	Het projectgebied geprojecteerd op de bodemkaart © AIV+VLM.	22
18	Het projectgebied geprojecteerd op het digitaal hoogtemodel © AIV+VLM.	23
19	Overzicht van de archeologienota's en zones waar geen archeologisch erfgoed wordt verwacht rond het projectgebied © AIV+VLM.	24
20	Situering van het projectgebied tov de waarnemingen opgenomen in het CAI © AIV+VLMIV.	26
21	Lengteprofiel van de Tragelstraat naar de Bombardementstraat doorheen de ophoging (BA_addendum B20 PRL BN BB).	27

5 LIJST VAN BIJLAGEN

Antheunis G. en Van Hollebeeke Y. Departement Stedelijke Ontwikkeling – Dienst Monumentenzorg en Stadsarcheologie Gent – Team Stadsarcheologie. Bunker Dordrechtstraat-Bombardementstraat. 13 juli 2023
Verslag plaatsbezoek.